

УДК 657.24

С.Ф. Легенчук, д.е.н., проф.

К.О. Дударєва, аспір.

Житомирський державний технологічний університет

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ РЕАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ “БУХГАЛТЕРСЬКЕ ДОКУМЕНТУВАННЯ” В СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ

Досліджено ринок програмних продуктів, які дозволяють організувати процес документування на підприємстві, а також бухгалтерського програмного забезпечення, в результаті чого виявлено головні проблеми, що стосуються можливості алгоритмізації бізнес-процесу “бухгалтерське документування”.

Ключові слова: *бізнес-процес, бухгалтерське документування.*

Актуальність дослідження. На сьогодні практично всі підприємства здійснюють ведення бухгалтерського обліку за допомогою програмного забезпечення. Проте невирішеною залишається проблема його відповідності потребам інформаційної системи підприємства. В світлі цієї проблеми актуальними є питання ефективної організації бізнес-процесу “бухгалтерське документування” на основі існуючих бухгалтерських програмних продуктів та спеціалізованого програмного забезпечення, що використовується для організації документообігу на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням організації документування на підприємстві присвячені праці Т.А. Бутинець, І.М. Бабина, В.В. Бірюкова, О.П. Войналович, Н.С. Макарова, О.Є. Тарабріна, М.Ф. Огійчука, В.І. Подольського, О.В. Приставки, Л.В. Самохода, С.В. Шахова та ін.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку економічних систем поряд із масовою інформатизацією та комп’ютеризацією господарської діяльності суб’єктів господарювання широкого розповсюдження набуває процесний підхід до їх управління. Відповідно, розробники програмного забезпечення, намагаючись урахувати усі тенденції в розвитку теорії управління, впроваджують в комп’ютерні програми підсистеми (модулі) які відповідають за алго-

© С.Ф. Легенчук, К.О. Дударєва, 2013

Документування як окремий бізнес-процес має такі характеристики:

1) є сукупністю дій різних підрозділів підприємства з метою формування та надання користувачам бухгалтерського обліку необхідної інформації;

2) має на вході — документування фактів господарського життя (далі — ФГЖ), на виході — зведену інформацію про господарську діяльність підприємства;

3) суб'єкти процесу документування на підприємстві використовують трудові ресурси для створення продукту — інформації зацікавленим користувачам бухгалтерського обліку;

4) межі потоку роботи документування: від реєстрації ФГЖ в первинних документах до моменту надання користувачам бухгалтерського обліку зведеного документа – звітності;

5) послідовність потоку взаємопов'язаних операцій в процесі документування – реєстрація ФГЖ, накопичення та групування інформації на рахунках бухгалтерського обліку, зведення інформації в облікових регістрах та систематизація у звітності; необхідність управління процесом документування з метою оптимізації та ефективного управління ним;

6) об'єктом процесу документування є господарська діяльність підприємства;

7) суб'єктом – працівники підприємства, які створюють та обробляють документи бухгалтерського обліку;

8) користувачами є органи контролю, інвестори, банківські установи тощо;

9) кінцевою метою процесу документування є зведення звітності підприємства для надання необхідної інформації зовнішнім та внутрішнім користувачам бухгалтерського обліку.

Визнання документування як окремого бізнес-процесу (далі — бізнес-процес “бухгалтерське документування”) дозволяє окреслити перспективи щодо його ефективної організації та управління.

Для встановлення відповідності використовуюваного програмного забезпечення потребам суб'єктів організації бухгалтерського обліку в частині документування необхідно проаналізувати існуючі бухгалтерські програми та програми, спрямовані безпосередньо на організацію документування. Зокрема, слід визначити, яким чином вони забезпечують можливість організації документообігу на підприємстві, чи можна їх застосовувати для організації документування в системі бухгалтерського обліку (табл. 1, 2).

Вважаємо, що основними критеріями вибору програми, яка б дозволяла організувати процес документування в системі бухгалтерського обліку, є:

- вартість програми;
- адаптованість до системи бухгалтерського обліку (далі —СБО);
- тип програмного забезпечення (програми для ведення домашньої бухгалтерії, міні-бухгалтерія, універсальні бухгалтерські системи (міді-бухгалтерія), локальні автоматизовані робочі місця (АРМ), комплекси пов'язаних АРМ, управлінські системи (MRP, MRP II, ERP, ERP II, CRM, SCM, CSRP, B2C, B2B , APS));
- можливість моделювання бізнес-процесів.

Провівши аналіз програмного забезпечення, яке дозволяє організувати документообіг у системі бухгалтерського обліку та програмного забезпечення, основною метою якого є організація документообігу на підприємстві (виходячи за межі СБО), виділено дві основні проблеми, пов'язані з функціями бізнес-процесу “бухгалтерське документування”:

1) програми для ведення бухгалтерського обліку не забезпечують можливості для організації ефективного документування у системі бухгалтерського обліку;

2) програмне забезпечення, орієнтоване на організацію суто документообігу на підприємстві, виходить за межі СБО та не забезпечує повною мірою потреби ефективного ведення бухгалтерського обліку.

Таблиця 1

*Найбільш розповсюджене бухгалтерське програмне забезпечення,
що дозволяє організувати документообіг на підприємстві*

Програма	Вартість (ціна програмного забезпечення іноземних розробників переведена в гривню за діючим курсом НБУ)	Адаптованість до управління документообігом	Тип програ- много забезпечення	Можли- вість моделю- вання бізнес- процесів
1	2	3	4	5
“1С:Бухгалтерія 8.2”	2 880 грн.	—	АРМ	–
“1С:Предприятие 8.2”	9 720 грн.	Має конфігурацію “1С:Документооборот”	ERP	+
“ХЕПІ-БУХ”	Залежить від кількості комп’ютерів, на які встановлюється програма, – від 800 до 3000 грн.	—	АРМ	–
“БЕСТ”	Від 660 до 2 500 грн. на рік, залежно від обраного пакета обслуговування	—	ERP	–
“ФРЕГАТ-БУХГАЛТЕРІЯ”	Від 8 100 грн. + 1 000 грн. за кожне наступне робоче місце	—	АРМ	–
“Бухгалтерія ПП”	100 грн.	—	АРМ	–
“Инфо-Бухгалтер”	Від 160 до 3 000 грн., залежно від обраного пакета обслуговування та кількості робочих місць	—	АРМ	–

Таблиця 2

Найбільш розповсюджене програмне забезпечення,

розроблене виключно для організації документообігу на підприємстві

Програма	Вартість (ціна програмного забезпечення іноземних розробників переведена в гривню за діючим курсом НБУ)	Адаптованість до СБО	Тип програм- ного забезпе- чення	Можли- вість моделю- вання бізнес- процесів
1	2	3	4	5
“Terrasoft CRM”	Залежить від кількості ліцензій, які можуть варіюватися від 1 до 1000 та більше, відповідно вартість становить від 3 700 до 4 500 грн. за одиницю (кожна ліцензія – кількість користувачів)	Спрямована не на СБО, а на організацію менеджменту та маркетингу на підприємстві, дозволяє автоматизувати документообіг	CRM	+
“elDoc” (розробник — DMS Solutions)	22 400 грн.	Розробляється за вимогами замовника, проте не розроблена спеціально під СБО	CRM	+
“Кларис”	Залежить від кількості користувачів (від 10 до 50), відповідно коштує від 1 400 до 4 800 грн.	Не адаптована до СБО, орієнтована на роботу з діловими паперами, договорами, листуванням тощо	APM	–

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
“DocsVision”	Залежить від кількості ліцензій, які можуть варіюватися від 5 до 100; ліцензії можуть бути базовими, розширеними та корпоративними, ціна варіюється за окремими ліцензіями, модулями та	Головним чином орієнтована на роботу з діловими паперами, договорами, листуванням, тобто діловодство, проте є можливість замовлення “Шлюзу до 1С:	APM	+

	додатками від 20 до 1 000 грн.	Предприятие 8.X”		
“1С: Документооборот”	9 720 грн. (входить до 1С: Предприятие)	Автоматизує розгляд, виконання, узгодження, затвердження, реєстрацію та ознайомлення з документами; узгоджується з СБО; дає можливість взаємодії з різними видами документів, а також оцінювання ефективності роботи працівників за часом обробки документів	АРМ	+
“Ажур-ДОК”	В середньому 410 грн.	Дає можливість створювати та обробляти бухгалтерські документи проте, не дозволяє управляти документообігом	АРМ	-
“СЭД ДЕЛЮ”	Залежить від кількості ліцензій, які можуть варіюватися від 1 до 500 та вище, відповідно, ціна ліцензії одного робочого місця варіюється від 420 грн. до 520 грн.	Не адаптована до СБО, орієнтована на роботу відділу канцелярії на підприємстві	АРМ	+

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
“М.Е.Дос” (розробник “БЕСТ”)	—	Адаптована до СБО, дає можливість формувати звітність до органів контролю	АРМ	-
ESCOM.BPM	Є можливість придбати серверну ліцензію, вартість від 580 до 8 000 грн., або ж залежно від кількості ліцензій, які можуть варіюватися від 1 до 200 та вище, відповідно, ціна ліцензії одного робочого місця варіюється від 46 до 11 530 грн.	Має модуль інтеграції з “1С:Предприятие 8.XX”	АРМ	+
“МОТИВ”	Вартість 1 безстрокової ліцензії —	Не адаптована до СБО	АРМ	-

	workflow: 115 грн., docflow: 150 грн., complete — 200 грн. Вартість користування ліцензії на місяць становить — workflow — 15 грн., docflow — 20 грн., complete — 21 грн.			
“iBridges 1.1”	—	Адаптована до СБО, зокрема взаємодіє з програмою 1С: Підприємство	APM	—
“Битрикс24”	До 12 користувачів, обмежені функції — безкоштовно; практично з усіма функціями програми та необмеженою кількістю користувачів — 190 грн./міс., з усіма функціями програми та необмеженою кількістю користувачів — 390 грн./міс.	Не адаптована до СБО	CRM	—

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5
“СЭД на платформе IBM Lotus Domino / Notes”	Вартість на одного користувача — від 1 020 до 1 520 грн.	Не адаптована до СБО	APM	—
“FossDoc”	Від 1067 до 1967 ум. од.	Не адаптована до СБО	APM	+
“Е1 Евфрат”	Залежно від кількості користувачів (від 5 до 200 і більше) — від 155 до 215 грн.	Адаптована до СБО, є можливість інтеграції з програмними продуктами, розробленими компанією “1С”	APM	+
“Експредо Бухгалтерські документи 1.32”	— 45 грн.	Адаптована до СБО	APM	—

Бухгалтерські програми для малих і середніх підприємств не дозволяють організувати ефективне управління бухгалтерським документообігом. У свою чергу, наприклад, програма “1С: Документооборот” працює на базі платформи “1С: Предприятие”, і тому дозволяє здійснювати ефективне управління процесом документування на підприємстві, зокрема, налагодити роботу співробітників з документами, виключити можливість втрати даних, скоротити час на пошук та обробку документів, розробити маршрути з кожного окремого документа, контролювати час та дії працівників, що працюють з відповідними документами. Це пояснюється тим, що бізнес-процес документування є ширшим, ніж облікова система, тому для можливості ефективного управління документообігом на підприємстві слід встановлювати програми типу ERP, на базі платформи яких вже існують певні рішення перелічених проблем. Оскільки великі управлінські системи недоцільно встановлювати на малих та середніх підприємствах, слід провести детальне дослідження реалізації програм для управління документообігом на базі платформи ERP-систем для великих підприємств. Такими програмами з досліджених є “E1 Евфрат”, “IBridges 1.1”, “ESCOM.BPM”, “1С: Документооборот”, “DocsVision”. Серед названих програм можливість створювати бізнес-процеси мають усі, крім “IBridges 1.1”. З метою надання пропозицій щодо усунення слабких сторін та удосконалення програм для підвищення ефективності документообігу на підприємстві необхідно провести детальний аналіз переваг та недоліків, а також особливостей розглянутого програмного забезпечення.

Програма “E1 Евфрат”¹ є інструментом автоматизації бізнес-процесів та документообігу для компаній всіх типів та розмірів. Можливостями даної програми є: введення та реєстрація документів, робота з електронними документами, контроль виконання, рух документів (технологія Workflow), розсилання та зберігання документів, внутрішня пошта. Перевагами “E1 Евфрат” є: комплексна автоматизація всього циклу документообігу та бізнес процесів; інтуїтивно зрозумілий та зручний інтерфейс, робота з різними СУБД (MS SQL, Oracle); простота впровадження та модифікації без програмування; зручний графічний редактор маршрутів руху документів; створення форм документів будь-якої складності в графічному редакторі без програмування; висока швидкість роботи; управління правами доступу на рівні документів та їх розділів; клієнт

¹ Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://evfrat.ru/about/>.

для мобільних обладнань; гнучка система передачі прав та призначення заступників; повна інтеграція з MS Office та можливість інтеграції з 1С:Бухгалтерією; реєстрація документів з різних джерел (в т. ч. з електронної пошти).

“*IBridges 1.1*” є безкоштовною програмою, призначеною для користувачів, що працюють в системі “1С:Предприятие”. Вона дозволяє вивантажити документи з бази 1С на одному підприємстві та завантажити в базу 1С на іншому підприємстві через мережу Інтернет. Тобто, дана програма є сервісом для обміну документами між різними користувачами.

В системі “*ESCOM.BPM*”² використовується процесно-орієнтований підхід, сутність якого полягає у визначенні маршруту документообігу (у вигляді графічної моделі), за яким рухається документ протягом всього життєвого циклу. У даній програмі є можливість одночасної роботи з документами великої кількості користувачів. Для інтеграції з системою “1С: Предприятие” використовуються спеціальні шлюзи, які забезпечують двосторонню синхронізацію даних та обмін документами. Можливостями програми “*ESCOM.BPM*” є: узгодження документів; система контролю виконання документів; система автоматизації діловодства; система управління електронним документообігом; автоматизація процесів; інтеграція з системою “1С: Предприятие”; реєстрація та облік документів; узгодження договорів; корпоративний документообіг; реєстрація вхідних документів; електронний документообіг; облік робочого часу працівників; повідомлення та нагадування; облік та реєстрація договорів; формування документів за шаблонами.

“1С: Документооборот” вирішує такі завдання: централізоване безпечне зберігання документів; оперативний доступ до документів із врахуванням прав користувачів; реєстрація вхідних та вихідних документів; перегляд та редагування документів; робота з документами різних типів; пошук документів за їх змістом; колективна робота користувачів з можливістю узгодження, затвердження та контроль виконання документів; маршрутизація документів, яку можна налаштовувати для кожного окремого документа; автоматизоване завантаження документів з електронної пошти та зі сканеру; облік та контроль робочого часу працівників.

“*DocsVision*”³ є системою, на базі якої розроблені рішення для електронних архівів, кадрових служб, системи обліку діяльності

² Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.escombpm.com/>

³ Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.docsvision.com/>

підприємства, інструменти роботи з клієнтами тощо. Рішеннями даної системи є: кластер управління процесами; кластер серверу додатків; платформа “DocsVision”; навігатор користувача; навігатор адміністратора; управління документами; “DocsVision” клієнт для “Windows 8”; конструктор додатків; управління нарадами; комплексна пропозиція для муніципалітетів; муніципальний “DocsVision”; звернення громадян; шлюз до “1С: Предприятие 8.X”, шлюз до “Microsoft Office SharePoint Server”; конструктор бізнес-процесів; конструктор карток; конструктор звітів; хмарна система електронного документообігу “Doccloud”.

Оскільки на сьогоднішній день найбільш розповсюдженою програмою для ведення бухгалтерського обліку в Україні є “1С: Бухгалтерия”, серед описаних вище програм найбільш адаптованими до системи бухгалтерського обліку вважаємо “1С: Документооборот”, на базі якого реалізовано велику кількість різноманітних функцій для ефективної організації документообігу на підприємстві. На відміну від всіх перелічених вище програм, в “1С:Документооборот” вже розроблені всі необхідні функції та рішення для організації документування. Інші програми є адаптованими до системи бухгалтерського обліку, вони можуть бути інтегрованими з “1С:Предприятие”, проте орієнтовані на російський ринок програмного забезпечення, а тому потребують додаткового удосконалення та налаштування на конкретному вітчизняному підприємстві, що зумовлює додаткові фінансові витрати.

Висновки. У результаті дослідження ринку програмних продуктів, які дозволяють організувати процес документування на підприємстві, а також бухгалтерського програмного забезпечення, виявлено такі головні проблеми, що стосуються можливості алгоритмізації бізнес-процесу “бухгалтерське документування”:

1) програми для ведення бухгалтерського обліку не забезпечують можливостей для організації ефективного документування у системі бухгалтерського обліку і, навпаки, програмне забезпечення, спрямоване на організацію виключно документообігу на підприємстві, не забезпечує повною мірою потреби ефективного ведення бухгалтерського обліку, так як спрямоване, головним чином, на організацію діловодства на підприємстві;

2) на сьогодні відсутні наукові дослідження щодо організації документообігу у системі бухгалтерського обліку в умовах застосування інформаційно-комп’ютерних технологій, що призвело до ситуації, коли у практичній діяльності все більш розповсюдженим стає

розробка окремих модулів для ефективної організації документування в бухгалтерських програмних продуктах.

Актуальним напрямом подальших досліджень є розробка теоретико-методичного забезпечення бізнес-процесу “бухгалтерське документування” як складової програмних продуктів “ІС:Підприємство”; розробка алгоритмів реалізації досліджуваного бізнес-процесу з метою удосконалення та підвищення ефективності управління, а також організації бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури:

1. СЭД Docsvision [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.docsvision.com/>.
2. Система электронного документооборота и автоматизации бизнес-процессов: «Е1: Евфрат»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evfrat.ru/about/>.
3. Система электронного документооборота и управления бизнес-процессами: “ESCOM” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.escom-bpm.com/>.

ЛЕГЕНЧУК Сергій Федорович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- економіко-теоретичні основи бухгалтерського обліку; проблеми розвитку бухгалтерського обліку в постіндустріальній економіці;
- теорія, метатеорія та методологія ведення бухгалтерського обліку.

Тел.: (роб.)24–09–91.

E-mail: legenchyk@list.ru.

ДУДАРЕВА Катерина Олександрівна — аспірант кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету,

Наукові інтереси:

- процес документування в системі бухгалтерського обліку.

Тел.: (моб.) (093)751–96–43.

E-mail: dudareva.katya@rambler.ru.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2013

